

Asia: VN/23654/2021/

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle arkistointilaksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Arkistolain korvaaminen arkistointilalla on odotettu ja toivottu uudistus. Arkistointilaki yhdenmukaistaisi käsitteistöä, poistaisi päällekkäisyyttä ja vähentäisi ristiriitoja julkisuus- ja tiedonhallintalain sekä tietosuojasetuksen kanssa. Esimerkiksi jatkossa arkistointilaisakin puhuttaisiin arkistoinnista tiedonhallintalain mukaisessa merkityksessä, eikä arkistolain ”pysyvästä säilyttämisestä”. Tämä, kun on hämmentänyt alan ammattilaisiakin. Toinen esimerkki on käsitteen ”arkistonmuodostaja” häviäminen ja sen korvaaminen viranomaisella (ja tiedonhallintalaissa tiedonhallintayksiköllä).

Myönteisenä nähdään se, että arkistointilaki keskittyisi nimenomaan arkistointiin ja arkistoitaviin asiakirjoihin ja tietoaineistoihin. Arkistolaissa on päällekkäistä ja mahdollisesti ristiriitaistakin ohjeistusta määränäjän säilytettävien asiakirjojen ja tietoaineistojen osalta.

Myönteistä on myös se, että arkistointi nähtäisiin jatkossa elimellisenä osana tiedonhallintaa laajemmin. Tämä tukisi myös suomalaista perinnettä asiakirjahallinnon ja arkistotoimen jatkumosta. Parhaimmassa tapauksessa tämä lisäisi resursointia ja arvostusta arkistointia kohtaan sekä järkevää yhteistyötä organisaation sisäisesti liittyen tiedonhallintaan.

Vaadetta arkistonmuodostussuunnitelmasta ei enää arkistointilaisissa ole, vaan jatkossa mentäisiin tiedonhallintalain tiedonhallintamallilla, mikä on järkevä, kaksinkertaista työtä poistava uudistus.

Tiedonhallintamalli on toisaalta yleisemmällä tasolla kuin arkistonmuodostussuunnitelma. Jatkossa jää viranomaisen harkintaan, kuinka tarkaksi tiedonhallintamalli tehdään lakisääteisten vaateiden lisäksi.

Kansallisen arkistotietovarannon laajentaminen muunkin kuin valtionhallinnon käyttöön kuulostaa hyvältä niin viranomaisten itsensä kuin myös tieteen ja tutkimuksen sekä kansalaisten osalta. Viranomaisten osalta tämä voisi vähentää säilytyskustannuksia, vaikka arkistoitavia asiakirjoja ja tietoaineistoja onkin vähemmistö koko asiakirja- ja tietoaineistomassasta. Kansallisarkiston säilytysratkaisu takaisi tietojen pidemmän säilymisen verrattuna paikallisiin säilytysjärjestelmiin. Tieteenharjoittajat ja kiinnostuneet kansalaiset saisivat haluamansa tiedot kätevämmiin keskitetyistä tietovarannosta, etenkin, kun siihen yhdistettäisiin etäkatseluyhteys.

Arkistointilakiesityksen 22§:n Kansallisarkistolle määritelty arviointitehtävä on toivottu ja lakiluonnoksen perustelu on kohdillaan: ”Arkistointia ei aina nähdä viranomaisissa, joihin arkistolaki ja asiointilaki kohdistuvat, keskeisenä tehtävänä, ja se saattaa jäädä esimerkiksi säästösyistä asianmukaisesti toteuttamatta. Arkistoitavan tietoaineiston siirtoa, asiakirjojen sähköiseen muotoon muuttamista tai muita toimenpiteitä saatetaan lykätä, sillä ne aiheuttavat kustannuksia lyhyellä aikavälillä.” (esityksen s. 71)

Hyvinvointialueellamme koetaan myös hyväksi se, että viranomaiset saisivat entistä vapaammin itse määrittää arkistoinnin vastuut. Tämä siis verrattuna arkistolakiin, jossa kunnanhallitus vastaa ja nimittää arkistotoimen johtavan viranhaltijan.

Arkistointilakiesityksen 10§:ssä määrätään yleisistä arkistointipäätöksistä. Tämäkin on tarkoituksenmukainen lisäys, sillä miksi samantyyppisistä asiakirjoista ja tietoaineistoista pitäisi tehdä erillisiä seulontaesityksiä ja arkistointipäätöksiä.

Arkistointilakiesityksen 8§:ssä puhutaan arvonmäärityksestä. On positiivinen asia, että arvonmäärityskriteerejä on avattu nyt myös itse laissa, eikä vain Kansallisarkiston arvonmääritys- ja seulontapolitiikassa.

Tiedonhallintalain kohtaan 5§ ehdotettu teknisluontoinen korjaus avaa asiaa lakia lukevalle paremmin.

Ystävällisin terveisin, Tomas Blomqvist, tiedonhallintavastaava, Itä-Uudenmaan hyvinvointialue

Blomqvist Tomas
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue - Tiedonhallintapalvelut